

Ärende: VN/5137/2022-OM-229

Totalreform av beredskapslagen; arbetsgruppens betänkande

1 kap. Allmänna bestämmelser

Kommentarer om bestämmelserna i 1 kap. och specialmotiveringen till dem:

Reformen av beredskapslagen anknyter starkt till förhållandet mellan undantagsbefogenheter och de grundläggande rättigheterna. Språkliga rättigheter är enligt 17 § i grundlagen en del av de grundläggande fri- och rättigheterna. Om de språkliga rättigheterna stadgas även i språklagen och speciallagstiftning, bl.a. i lagstiftningen om social- och hälsovården och lagen om Rundradion Ab. Myndigheternas förmåga att erbjuda tjänster och kommunicera på båda nationalspråken är av ytterst stor betydelse i undantagsförhållanden och i krissituationer. En tydlig kommunikation kan vara avgörande för personers liv, hälsa och rättskydd. Under coronapandemin, som är den senaste nationella krisen då beredskapslagen tillämpades, mottog Folktinget flera anmälningar om fall, där myndigheter försummade sin skyldighet att informera på svenska. Anmälningarna gällde både myndigheter och statsägda bolag, som även enligt språklagen har en skyldighet att informera på svenska.

En avgörande förutsättning för att kriskommunikationen ska tillgodoses på båda språken är att myndigheterna har försäkrat sig om att den personal som ansvarar för kriskommunikation och beredskap har tillräckliga språkkunskaper.

Myndigheterna inom polisväsendet, räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten har en central roll med tanke på den nationella säkerheten både under normala tider och vid krissituationer och då undantagstillstånd råder. Myndigheternas språkliga beredskap är en central del av den nationella beredskapen. Finsk- och svenskspråkiga personers lika rätt till service på sitt eget språk accentueras i krissituationer, då korrekt och omedelbar kommunikation kan ha en kritisk betydelse för liv, hälsa och trygghet. En förutsättning för att de offentliga säkerhetstjänsterna ska kunna tryggas på svenska är att det finns svenskkunnig yrkespersonal i tillräcklig utsträckning inom de myndigheter som ansvarar för den inre säkerheten och i alla tvåspråkiga regioner och på Åland. Utbildningen av svenskkunnig yrkespersonal har följaktligen en nyckelställning i detta avseende.

Folktinget framhåller dock att det finns behov av att stärka förutsättningarna för utbildningen av svenskkunnig yrkespersonal inom polisväsendet, räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten. Situationen idag är inte tillfredsställande eftersom det finns uppenbara problem inom den

svenskspråkiga utbildningen av poliser vid Polisyrkeshögskolan och det saknas en kontinuerlig och långsiktig plan för den svenskspråkiga utbildningen av räddningspersonal och den tvåspråkiga utbildningen av nödcentralsoperatörer.

Folktinget hänvisar slutligen till att beredskaps- och säkerhetssamarbetet med de övriga nordiska länderna, och i synnerhet med Sverige, fortsättningsvis fördjupas till följd av förändringarna i den yttre säkerhetsmiljön. Detta framhäver ytterligare behovet av välfungerande säkerhetstjänster på svenska som en integrerad del av den nationella beredskapen.

2 kap. Beredskapsskyldighet

Kommentarer om det organisatoriska tillämpningsområdet för den allmänna beredskapsskyldigheten (6 § 1 mom.):

-

Kommentarer om det materiella innehållet i den allmänna beredskapsskyldigheten (6–8 §):

Folktinget framhåller betydelsen av att det i paragraf 26 (Avdelning 1) tydligt fastslås att kommunikation och information ska ges samtidigt på finska och svenska. Det är viktigt att myndigheterna redan i arbetet med beredskapsplaner beaktar denna paragraf. Brister i språklig tillgänglighet och försummelser som beror på att information inte har getts på svenska kan leda till riskfyllda situationer och ett försvagat förtroende för myndigheterna.

Folktinget utgår från att den nya beredskapslagen avser att skyldigheten att informera på landets båda nationalspråk även i fortsättningen ska gälla all myndighetsverksamhet. De myndigheter som uppräknas på sidan 97 ska med andra ord beakta olika befolkningsgruppers språkliga rättigheter i sina beredskapsplaner. Nationalspråken finska och svenska ska behandlas likvärdigt.

Övriga kommentarer om bestämmelserna i 2 kap. och specialmotiveringen till dem:

Svenska är Ålands enda förvaltningspråk och detta gäller även vid krishantering och beredskap. En grundläggande förutsättning för att Åland ska kunna delta i och använda gemensamma lägesbilds- och krishanteringssystem är att dessa system är fullt tillgängliga på svenska. De nationella myndigheterna som verkar inom landskapet Åland ska ha faktisk kapacitet att fungera på svenska. Kommunikationen mellan de statliga myndigheterna och Åland ska fungera på svenska också då undantagstillstånd råder. Det är viktigt att de funktioner som nu utvecklas utformas så att de passar ihop med den åländska lagstiftningen och de system som används på Åland under normala förhållanden. Det gäller bl.a. språkfrågorna i olika datasystem och kommunikation på svenska med Åland då det gäller handlingar.

3 kap. Beslut om undantagsförhållanden och om ibruktagande av tilläggsbefogenheter

Kommentarer om förutsättningarna för undantagsförhållanden (11 §, jfr den nuvarande definitionen av undantagsförhållanden):

-

Kommentarer om beslut om att undantagsförhållanden råder eller har upphört (12 och 21 §):

-

Kommentarer om förfarandet för ibruktagande av tilläggsbefogenheter (13–20 §):

-

Kommentarer om statsrådets särskilda uppföljningsskyldigheter (22 och 23 §):

-

4 kap. Styrning av hanteringen av undantagsförhållanden samt specialarrangemang inom förvaltningen

Kommentarer om bestämmelserna i 4 kap. och specialmotiveringen:

I betänkandets 26 § stadgas om effektiviseringen av kommunikationen under undantagsförhållanden och skyldigheten att offentliggöra meddelanden.

I paragrafen konstateras att det i en krissituation är av största vikt att information ges samtidigt och i lika stor utsträckning på svenska och finska.

Folktinget framhåller betydelsen av att det i paragrafen tydligt fastslås att kommunikation och information ska ges samtidigt på finska och svenska. Det är viktigt att myndigheterna redan i arbetet med beredskapsplaner beaktar denna paragraf. Brister i språklig tillgänglighet och försummelser som beror på att information inte har getts på svenska kan leda till riskfyllda situationer och ett försvagat förtroende för myndigheterna.

Folktinget utgår från att den nya beredskapslagen avser att skyldigheten att informera på landets båda nationalspråk även i fortsättningen ska gälla all myndighetsverksamhet. De myndigheter som uppräknas på sidan 97 ska med andra ord beakta olika befolkningsgruppers språkliga rättigheter i sina beredskapsplaner. Nationalspråken finska och svenska ska behandlas likvärdigt.

Svenska Yles roll för beredskapen och kriskommunikationen i Finland

Bestämmelser om skyldigheten att förmedla varningsmeddelanden eller förmedla eller publicera myndighetsmeddelanden finns i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, lagen om Rundradion Ab och lagen om yttrandefrihet i masskommunikation.

Folktinget framhåller Svenska Yles centrala roll med tanke på den svenskspråkiga beredskapen och kriskommunikationen i Finland. Radiokanalerna Yle Vega fungerar som kriskanal för den svenskspråkiga befolkningen och har som uppgift att förmedla nödmeddelanden som Yle sänder på båda språken. Det är viktigt att nödmeddelanden och annan viktig information som myndigheterna tillhandahåller är tydlig och korrekt på svenska.

Det är också viktigt att Svenska Yle i en krissituation kan publicera aktuellt och relevant innehåll på webben och andra digitala plattformar för att nå ut till den svenskspråkiga befolkningen.

En stark regional närvaro på flera orter är nödvändig för att Svenska Yle vid behov ska kunna rapportera och informera lokalt. En decentraliserad verksamhet minskar också på sårbarheten i en krissituation, eftersom det ger Svenska Yle möjlighet att flytta sändningar och andra arbetsmoment enligt behov från en ort till en annan.

Utöver nyheter har Svenska Yle också en viktig uppgift i att stärka resiliensen och den psykiska krisberedskapen genom att erbjuda stöd, trygghet och gemenskap på båda nationalspråken – genom till exempel ett utbud inom kultur, sport och barnprogram också under kristider.

5 kap. Principer för utövande av tilläggsbefogenheter och allmänna bestämmelser om tillämpningen av dem

Kommentarer om bestämmelserna i 5 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

6 kap. Organiseringen av förvaltningen samt statens finansförvaltning

Kommentarer om bestämmelserna i 6 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

7 kap. Tryggande av tillgången på arbetskraft

Kommentarer om bestämmelserna i 7 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

8 kap. Arbetsplikt

Kommentarer om bestämmelserna i 8 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

9 kap. Tryggande av den militära försvarsberedskapen

Kommentarer om bestämmelserna i 9 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

10 kap. Begränsningar i rörelsefriheten och vistelsebegränsningar samt förflyttning av befolkning

Kommentarer om bestämmelserna i 10 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

11 kap. Övertagningsrätt och skyldighet att tillhandahålla tjänster

Kommentarer om bestämmelserna i 11 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

12 kap. Tryggande av befolkningens nödvändiga försörjning och ändringar av den sociala tryggheten

Kommentarer om bestämmelserna i 12 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

13 kap. Tryggande av tillgången till nödvändiga nyttigheter och tjänster

Kommentarer om bestämmelserna i 13 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

14 kap. Tryggande av tillgången till social- och hälsovård samt till utbildning

Kommentarer om bestämmelserna i 14 kap. och specialmotiveringen till dem:

I 98 § stadgas om undantag från förutsättningarna för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården att vara verksamma i yrket. Under de undantagsförhållanden som anges i paragrafen kan det till exempel vara möjligt att föreskriva om möjlighet att göra undantag från de krav på utbildning och språkkunskaper som förutsätts i lagstiftningen.

Beträffande undantaget som gäller språkkunskaper betonar Folktinget att det är ytterst viktigt i krissituationer att man får använda sitt eget språk. Genom att myndigheten redan i arbetet med beredskapsplanen beaktar behovet av att kunna erbjuda krishjälp och vård inom social- och hälsovårdssektorn på finska och svenska, förbättras förutsättningarna för att båda språkgruppernas språkliga rättigheter säkras.

15 kap. Ordnande av boende

Kommentarer om bestämmelserna i 15 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

16 kap. Tryggande av finansmarknaden och försäkringsmarknaden

Kommentarer om bestämmelserna i 16 kap. och specialmotiveringen till dem (exkl. 110 §):

-

Kommentarer om 110 § 1 mom. 1 punkten (utförselförbud):

-

Kommentarer om 110 § 1 mom. 2 punkten (införselförbud):

-

Kommentarer om 110 § 1 mom. 3 punkten (förbud mot vissa ekonomiska transaktioner):

-

Kommentarer om 110 § 1 mom. 4 punkten (hemtagningsskyldighet):

-

Kommentarer om 110 § 2–5 mom.:

-

17 kap. Tryggande av energiförsörjningen, vattentjänsterna och avfallshanteringen

Kommentarer om bestämmelserna i 17 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

18 kap. Tryggande av nödvändiga kommunikations- och posttjänster

Kommentarer om bestämmelserna i 18 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

19 kap. Tryggande av livsmedelsproduktionen

Kommentarer om bestämmelserna i 19 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

20 kap. Tryggande av nödvändigt byggande

Kommentarer om bestämmelserna i 20 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

Allmänna frågor som gäller avdelning III

Allmänna kommentarer om strukturen på den del som gäller befogenheter och om sättet att reglera befogenheterna:

-

Eventuella andra kommentarer om hela den del som gäller befogenheter:

-

21 kap. Allmänna bestämmelser om verkställigheten av tilläggsbefogenheter

Kommentarer om bestämmelserna i 21 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

22 kap. Särskilda bestämmelser om verkställigheten av tilläggsbefogenheter

Kommentarer om bestämmelserna i 22 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

23 kap. Ersättningar

Kommentarer om bestämmelserna i 23 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

24 kap. och lagförslaget om ändring av strafflagen. Straffbestämmelser

Kommentarer om bestämmelserna i 24 kap. i beredskapslagen och i lagförslaget om ändring av strafflagen (lagförslag 2) och om specialmotiveringen till dem:

-

25 kap. Ändringssökande

Kommentarer om bestämmelserna i 25 kap. och specialmotiveringen till dem:

-

Den allmänna motiveringen i utkastet till regeringsproposition

Kommentarer om konsekvensbedömningen:

-

Kommentarer om motiveringen till lagstiftningsordningen:

-

Övriga kommentarer om motiveringen i utkastet till regeringsproposition:

-

Arbetsgruppens betänkande

Allmänna ställningstaganden om behovet av en reform och de centrala lösningarna i reformen:

-

Övriga allmänna kommentarer om arbetsgruppens betänkande:

-

Gestrin Anna
Svenska Finlands folkting